

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

לעילוי נשמת

ר' עוזיהו אליהו בן ר' שלום קמיסר ז"ל

נלב"ע ח כסלו

לתרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248

[לתרומה בפייפל](#)

דף ל"ג

הזמנה לאכול בני מעיים

לדעת רב אחא בר יעקב – מאחר שלמדנו מדברי רבי שמעון בן לקיש, שבחיתוך הקנה יש להחשיב את הריאה כאילו נטילה כולה מהבהמה, נמצא שבשעת חיתוך הקנה קודם מות הבהמה, הריאה נחשבת כאבר הנחתך מן החי, שהוא אסור באכילה מדין אבר מן החי, אלא שלישראל, מאחר שכך צוותה תורה להמית את הבהמה, וזו דרך השחיטה, בכך יצאה כל הבהמה מאיסור אבר מן החי, וגם הריאה בכלל ההיתר, ולכן כולה מותרת, אבל לגוי, לא צוותה תורה על השחיטה, ואין הבהמה מותרת לו אלא על ידי הריגתה, וכל זמן שהיא מפרכסת ויש בה חיות, כל הנחתך ממנה, הוא בכלל אבר מן החי האסור להם, ואם כן, **הריאה שנחתכת קודם מות הבהמה, נחשבת כאבר מן החי האסור להם.** ומכאן שאין מזמנים גוי לאכול בני מעיים משום שהריאה אסורה לו.

אולם בברייתא מבואר שלא כדברי רב אחא בר יעקב, אלא אחד ישראל ואחד הגוי שווים בהיתר אכילת בשר שנחתך מהבהמה אחר השחיטה קודם שיצאה נפשה, ואינו אסור לגוי מטעם אבר מן החי.

הרוצה לאכול כזית בשר

שנלקח מהבהמה קודם יציאת נפשה

בשר הנלקח מהבהמה קודם יציאת נפשה, הוא מבריא ביותר, והרוצה לאכול בשר כזה, יקח ממנה בשר מיד אחר השחיטה בעודה מפרכסת, [וויטול בשר מבית השחיטה שאינו מחוסר הפשט ונקל לקחתו], וימלחנו יפה, וידיחנו יפה, וימתין עד שתצא נפשה, [שאף שהותרה בשחיטה, אסור לאוכלה קודם שתצא נפשה, שנאמר "לא תאכלו על הדם"], ואז יאכלנה.

ארבע ראיות שמשנתנו מדברת בבשר חולין

מבואר במשנתנו, שהשוחט בהמה חיה ועוף, אף על פי שלא הוציא מהם דם בשחיטה, כשרים הם לאכילה, וכשיצא מהם דם, הדם הזה הוא כשאר המשקים, המכשירים את המאכלים לקבל טומאה.

ונאמרו בגמרא ארבע ראיות לכך שמשנתנו מדברת בבשר חולין.

ראיה א. במשנה מבואר שהיא מדברת גם בבשר חיה, ובקדשים לא מצינו אלא בהמות ועופות, אבל חיות אינן כשרות אלא לחולין.

ראיה ב. במשנה מבואר, שהבשר כשר לאכילה אפילו לא יצא ממנו דם בשחיטה, ואילו קדשים אינם יכולים להיות כשרים בלא הוצאת דם, כי אינם מותרים לאכילה, אלא אחר זריקת דם למזבח.

ראיה ג. במשנה מבואר, שהדם היוצא מן הבהמה דינו כמשקה להכשיר את המאכל לקבל טומאה, ואילו דם קדשים אינו משקה להכשיר, שנאמר בעניין הדם המכשיר, "יק הדם לא תאכלו על הארץ תשפךנו כמים", ללמד, שאינו משקה להכשיר, אלא כשמותר לשופכו כמים, ודם קדשים אינו נשפך כמים אלא נזרק למזבח.

ראיה ד. במשנה מבואר, שהבשר אינו מוכשר לקבל טומאה, אלא אחר שייפול עליו משקה, ואילו בשר קדשים מוכשר לקבל טומאה, אף בלא שייפול עליו משקה, שחיבת הקודש מכשירה אותו להיחשב כמאכל.

באיזה אופן הידים מטמאות בשר חולין

במשנתנו מבואר, שהידיים מטמאות בשר חולין שהוכשר

לקבל טומאה, ולא יתכן להעמיד משנתנו בכל בשר חולין, ובכל סתם ידים, שכן, אף שגזרו חכמים שכל ידים, [שלא טבלו ולא ניטלו], דינם כשני לטומאה, מכל מקום בחולין יש רק ראשון לטומאה או שני לטומאה, אבל אין שלישי לטומאה, וידים שהן שניות לטומאה, אינן פוסלות בשר חולין להיות שלישי לטומאה.

ונחלקו חכמים, באיזה אופן להעמיד את משנתנו.

א. [דברי רב נחמן אמר רבה בר אבוה:] משנתנו מדברת בסתם ידים שהן שניות לטומאה, ובבשר חולין, שנקנה בכסף מעשר שני.

להלן יתבאר בעזה"י, שלדברי רב נחמן אמר רבה בר אבוה, דעת חכמים, שבמעשר שני יש שלישי לטומאה, ולפיכך, לדעה זו יש להעמיד את משנתנו, בבשר חולין שנקנה בכסף מעשר שני, שכשהוא נוגע בסתם ידים, שדינם כשני לטומאה, הוא נעשה שלישי לטומאה.

[אבל רב שימי בר אשי הקשה על דבריו, ואמר, שלדברי הכל גם במעשר שני יש רק ראשון ושני לטומאה ולא שלישי].

ב. [דברי רב פפא:] משנתנו מדברת בחולין גמורים, ובידים שהם תחילות [=ראשונות] לטומאה.

להלן יתבאר בעזה"י, שלדברי רב פפא, דעת רבי שמעון בן אלעזר, שיש אופן שידים נעשות ראשונות לטומאה, [והוא כשהכניס אדם ידו לבית מנוגע], ולדעה זו, שיש ידים שהם ראשונות לטומאה, יש להעמיד את משנתנו בכל בשר חולין שהוכשר לקבל טומאה, שכשהוא נוגע בידיים כאלו, שהם ראשונות לטומאה, הוא נעשה שני לטומאה.

ג. [דברי רבי אלעזר אמר רבי הושעיא:] משנתנו מדברת בסתם ידים, ובחולין שנעשו על טהרת הקדש.

להלן יתבאר בעזה"י, שבשר חולין שנהירו בו מטומאה כאילו הוא בשר קדשים, שונה הוא מסתם חולין, ויש בו גם שלישי לטומאה, ואם כן, יש להעמיד את משנתנו בבשר כזה, שנהירו בו כאילו הוא קדשים, שכשהוא נוגע בסתם ידים, שדינם כשני לטומאה הוא נעשה שלישי לטומאה.

- ולהלן יתבאר בעזה"י, שלדברי רבי אלעזר אמר רבי הושעיא, וכן לדברי רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, רק לדעת רבי אליעזר ניתן להעמיד את משנתנו כך, כי רק לדעתו יש דבר כזה, חולין שנעשו על טהרת הקדש, אבל לדעת רבי יהושע, אין דבר כזה, חולין שנעשו על טהרת הקודש, ואם כן, לדעתו, אי אפשר להעמיד את משנתנו באופן הזה.

- ולדברי עולא, [וכן לדברי רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי], גם לדעת רבי יהושע יש דבר כזה, חולין שנעשו על טהרת הקדש, ואם כן גם לדעת רבי יהושע ניתן להעמיד את משנתנו באופן הזה.

ויש שני אופנים שלא רצו להעמיד בהם את משנתנו.

א. בסתם ידים, ובכל חולין, וכדעת רבי עקיבא, שיש שלישי לטומאה אף בחולין.

להלן יתבאר בעזה"י, שלדעת רבי עקיבא, אף בחולין יש שלישי לטומאה, ואם כן, כל בשר חולין שנוגע בשני לטומאה נעשה שלישי.

ומכל מקום לא רצו להעמיד את משנתנו כן, ולומר, שמדברת בכל סתם ידים, שהן שניות לטומאה, ומטמאות כל בשר חולין להיות שלישי לטומאה.

כי יתכן, שלא אמר רבי עקיבא שיש שלישי לטומאה בחולין, אלא מחמת שני לטומאה דאורייתא, ולא מחמת טומאת ידים שהיא שני לטומאה מדברי חכמים.

ב. בסתם ידים, ובחולין שנעשו על טהרת תרומה. [עניין זה מבואר בגמרא בדף ל"ד].

להלן יתבאר בעזה"י שלדברי הכל חולין שנהירו בו מטומאה כאילו הוא תרומה שונה הוא מסתם חולין ויש בו גם שלישי לטומאה.

ומכל מקום, אין להעמיד את משנתנו בבשר כזה, שנהירו בו מטומאה כאילו הוא תרומה.

כי רק בתבואות יתכן שיזהרו בהם מטומאה כאילו הם תרומה, משום שיש תבואות שהן תרומות, אבל בבשר, לעולם לא יזהרו בו כאילו הוא תרומה, כי אין שום בשר שהוא באמת תרומה או דומה לתרומה.

סדר וולדות הטומאה (א) בקדשים

(ב) ובתרומה (ג) במעשר שני (ד) ובחולין

כל הנוגע באב הטומאה [כגון בשרץ], נעשה [וולד] ראשון לטומאה. ואוכלים ומשקים הנוגעים בוולד ראשון לטומאה, נעשים [וולד] שני לטומאה.

בחולין – אין אלא ראשון ושני לטומאה. אבל אוכלים

טהורים של חולין, שיגעו בשני לטומאה, טהורים הם

כבתחילה, ואינם נעשים שלישי לטומאה.

בתרומה – יש גם שלישי לטומאה. ולכן אוכלים טהורים של תרומה, שיגעו בשני לטומאה, נפסלים ונעשים שלישי לטומאה. אבל רביעי לטומאה אין בה, ולכן אוכלים טהורים של תרומה, שיגעו בשלישי לטומאה, טהורים הם כבתחילה, ואינם נעשים רביעי לטומאה.

בקדשים – יש גם רביעי לטומאה. ולכן אוכלים טהורים של קדשים, שיגעו בשלישי לטומאה, נפסלים ונעשים רביעי לטומאה. אבל חמישי לטומאה אין בהם, ולכן אוכלים טהורים של קדשים, שיגעו ברביעי לטומאה, טהורים הם כבתחילה, ואינם נעשים חמישי לטומאה.

ולעניין מעשר שני – מתוך דברי רב נחמן אמר רבה בר אבוה נראה, שלדעת רבי מאיר, דין מעשר שני כדין חולין, ואין בו אלא ראשון או שני לטומאה. ולדעת חכמים מעשר שני דינו כתרומה, ויש בו גם שלישי לטומאה. ולסברת אתקפתא דרב שימי בר אשי, יתכן שהכל מודים שמעשר שני עצמו דינו כחולין, ואין בו אלא ראשון או שני לטומאה, [ולא נחלקו חכמים ורבי מאיר אלא לעניין היתר אכילת מעשר שני למי שהוא עצמו שני לטומאה. שלדעת חכמים, אף על פי שהוא אינו מטמא מעשר שני בנגיעתו, כי אינו עושה אותו שלישי לטומאה, שהרי אין מעשר שני נעשה שלישי לטומאה, לאכול את המעשר השני הוא אסור].

וכל זה כדעת חכמים, אבל לדעת רבי עקיבא, אפילו בחולין יש שלישי לטומאה, כמו שדרש, [ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריה להיות נשיא], מהכתוב, "וְכָל כָּלִי חָרַשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם [מהשרצים] אֶל תּוֹכּוֹ [ועל ידי כן הכלי נעשה ראשון לטומאה] כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִטְמָא [כלומר מה שיתנו בכלי הראשון לטומאה גם הוא יטמא]", ומתוך שלא נאמר שהמקבל טומאה מהכלי "טמא", אלא "יטמא", שיש לקרותו "יִטְמָא", כלומר יטמא גם הוא אחרים, למדנו שהשני הזה, [שקיבל טומאה מהכלי שהוא ראשון], מטמא הוא עוד את השלישי הנוגע בו, ומכאן שיש שלישי לטומאה.

- לסברת קושיית הגמרא, דין זה ששני עושה שלישי בחולין, אמור בין בשני של טומאה דאורייתא, [כגון אוכל שנגע בכלי שנטמא בשרץ], ובין בשני של טומאה מדברי חכמים, [כגון סתם ידים].

- אולם לסברת תירוץ הגמרא, יתכן שלא אמר רבי עקיבא דין זה, ששני עושה שלישי בחולין, אלא בשני של טומאה דאורייתא, אבל לא בשני של טומאה מדברי חכמים.

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים

כל שהוא טהור מן התורה, וחכמים גזרו עליו טומאה, [כגון סתם ידים. וכלים שנטמאו במשקים. והבא ראשו ורובו במים שאובים. ועוד דברים המבוארים בפרק ראשון של מסכת שבת], כולם טומאת שני גזרו עליהם, ודינם כדין שני לטומאה. ולפיכך,

- מטמאים קדשים להיות שלישי לטומאה, [שיהיו פוסלים קדשים אחרים להיות רביעי לטומאה].

- וכן פוסלים תרומה להיות שלישי לטומאה.

- אבל מותרים הם בחולין שאינם נטמאים משני לטומאה.

- ולעניין מעשר שני, הדבר תלוי במחלוקת רבי מאיר וחכמים הנזכרת לעיל.

סתם ידים שניות לטומאה הן

במסכת שבת מבואר, שחכמים גזרו, שכל ידים [שלא טהרו במקווה או בנטילה], דינם כדין שני לטומאה, [מטעמים המבוארים שם].

המכניס ידיו לבית המנוגע

בעניין בית שיש בו נגע נאמר, "וְהִפָּא אֶל הַבַּיִת כֹּל יְמֵי הַסִּגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב", ולדברי הכל, לא נאמרה טומאה זו, אלא במי שנכנס כל גופו לבית, אבל המכניס ידיו בלבד לתוך הבית אינו טמא, [=ביאה במקצת לא שמה ביאה].

וכל זה מדין תורה, אבל חז"ל גזרו, שהמכניס ידיו לבית המנוגע, אף על פי שלא הכניס כל גופו, ידיו טמאות, [כדי שלא יכניס אדם ידיו לבית המנוגע, ויבוא להכניס כל גופו].

< לדעת חכמים – גזרה זו היא, שיהיו הידים שניות לטומאה, שכן מצינו בשאר דברים, [כגון סתם ידים], שכשגזרו טומאה על הידים, גזרו עליהן להיות שניות לטומאה.

< ולדעת רבי עקיבא – גזרה זו היא, שיהיו הידים ראשונות [=תחילות] לטומאה, שכן סיבת הגזרה הזו היא,

שמא יכניס אדם כל גופו לבית המנוגע, ומאחר שהנכנס כולו לבית המנוגע נעשה ראשון לטומאה, [שהרי הוא וולד ראשון לטומאת הבית שהיא אב הטומאה], כמו כן, הידים הטמאות מחמת הגזרה הזו, שמא יכנס כולו, דינן כדין ראשון לטומאה.

- **לדברי תנא קמא בברייתא**, אף כשגזרו על הידים להיות ראשון לטומאה, לא גזרו עליהן כן אלא **לעניין תרומה וקדשים**, [שיעשו בתרומה שני ושלישי, ובקדשים אף רביעי], אבל לעניין חולין לא גזרו עליהן אלא שיהיו שניות לטומאה, ואין עושות חולין הנוגע בהן שני לטומאה.

- **ולדברי רבי שמעון בן אלעזר**, כשגזרו על הידים להיות ראשון לטומאה, גזרו עליהן כן **אף לעניין חולין**, וחולין הנוגעים בהן נעשים שני לטומאה.

האוכל אוכלים טמאים

אדם אינו מקבל טומאה על ידי מגע באוכלים ומשקים טמאים, אבל כשהוא אוכל אוכלים ומשקים טמאים, [בשיעור חצי פרס שהוא שיעור שתי ביצים], נטמא גופו, [וזהו הנקרא פסול גוויה]. ונחלקו חכמים בעניין זה.

< **דעת רבי אליעזר**.

זה הכלל, **האדם האוכל, נעשה טמא, כמו המאכל שהוא אכל, ולפיכך,**

- **האוכל מאכל שהוא ראשון לטומאה, נעשה גופו ראשון לטומאה**, [לעשות אפילו את החולין הנוגעים בו שני לטומאה].

- **והאוכל מאכל שהוא שני לטומאה, נעשה גופו שני לטומאה**, [לעשות את התרומה הנוגעת בו שלישי לטומאה].

- **והאוכל מאכל שהוא שלישי לטומאה, נעשה גופו שלישי לטומאה**, [לעשות את הקדשים הנוגעים בו רביעי לטומאה].

- **והאוכל מאכל שהוא שלישי לטומאה, נעשה גופו שלישי לטומאה**, [לעשות את הקדשים הנוגעים בו רביעי לטומאה].

לדברי רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [המובאים בגמרא *בדף ל"ד*], **ראיתו של רבי אליעזר, לכך, שיש לטמא את האדם האוכל לפחות כמו המאכל הנאכל, היא, ממה שמצינו בעניין טומאת נבלת העוף**, שהנוגע בנבלת העוף אינו נטמא בה כלל, אבל כשהיא נאכלת, הבגדים שעל האדם האוכל נטמאים מחמתה, ואם כן מצינו לעניין נבלת העוף, שנוגע באדם האוכל את הטומאה, נטמא יותר מהנוגע בטומאה עצמה, ואם כן אף לעניין פסול גוויה, יש לטמא את הנוגע באדם האוכל, לכל הפחות כמו את הנוגע במאכל עצמו. **[ורבי יהושע דוחה ראייה זו, כי טומאת נבלת העוף היא דבר חידוש, כלומר דיניה שונים משאר דינים הדומים לה, שבכל שאר הטומאות מגע מבחוץ מטמא, ומגע בית הסתרים [כמקום בית הבליעה] אינו מטמא, ואילו בנבלת העוף, הנוגע בה מבחוץ, טהור, והנוגע בה בבית הבליעה, שהוא מקום נסתר, נטמא בה, ומאחר שדיני נבלת העוף הם חידוש, וגזרת הכתוב, אין ללמוד מהם לשאר מקומות, כי יש לומר, שגם לעניין זה, שהאוכל חמור מן המאכל, חידוש הוא רק לעניין נבלת העוף, ולא לשאר דברים. ומצד שני יש ראייה, שהמאכל חמור מן האוכל, שכן מאכלים מקבלים טומאה כשיש בהם שיעור כביצה, והאדם האוכל אינו נפסל מחמת אכילת טומאה, אלא באכילת חצי פרס, שהוא שיעור שתי ביצים. ורבי אליעזר דוחה ראייה זו, כי לדעתו אין ללמוד מה חמור ממה, ממה שמצינו ששיעור האחד מרובה מזולתו, כי שיעורים אינם דבר התלוי בחומרא וקולא, אלא באופן הראוי לכל דבר, לקבל טומאה ראוי בכביצה, ולפסול את הגוף ראוי באכילת שתי ביצים].**

< **דעת רבי יהושע**.

- **האוכל מאכל שהוא ראשון לטומאה, נעשה גופו שני לטומאה**, כמי שנגע בראשון לטומאה, שהוא נעשה שני לטומאה, [שתרומה הנוגעת בו נפסלת להיות שלישי לטומאה. וקדשים הנוגעים בו נטמאים להיות שלישי לטומאה, העושה אף רביעי לטומאה]. והטעם לכך, כי אין ראוי שיהא האוכל חמור כמו מה שאכל, [כמבואר לעיל], **ודיו שיהא כמי שנגע במה שאכל.**

- **והאוכל מאכל שהוא שני לטומאה, נעשה גופו שני לטומאה**, [שתרומה הנוגעת בו נפסלת להיות שלישי לטומאה. וקדשים הנוגעים בו נטמאים להיות שלישי לטומאה, העושה אף רביעי לטומאה]. ואף שכבר נתבאר, שדיו לאדם האוכל, שיהא נידון כאילו נגע במאכל, ואין להחמיר עליו שיהא כמאכל עצמו, הטעם לכך שהאוכל שני לטומאה, נעשה גם הוא עצמו שני לטומאה, [מבואר בגמרא *בדף ל"ד* והוא], **כי מצינו כן גם לעניין נגיעה, שאוכל שני לטומאה עושה אוכל אחר שנוגע בו, שיהא גם הוא שני לטומאה**, וזה כשיש משקה טופח על האוכל, שאז המשקה שנגע באוכל הטמא, נעשה ראשון לטומאה, [שלעולם משקים נעשים ראשון לטומאה, אף כשנטמאו משני לטומאה, חוץ מאם נגעו בטבול יום], והמשקים הללו, חוזרים ועושים את האוכל השני, שני לטומאה, ומאחר שמצינו שיש מאכל שנעשה שני לטומאה מחמת מגע במאכל אחר שהוא שני לטומאה גזרו שגם אדם האוכל מאכל שני לטומאה יהיה שני לטומאה, [אבל לא החמירו על האדם להיות כמשקים שנגעו במאכל שני לטומאה, שהם נעשים ראשון

לטומאה, כי רק במשקים החמירו כן, משום שאויים ביותר לקבל טומאה].

- והאוכל מאכל שהוא שלישי לטומאה, לעניין קדשים נעשה גופו שני לטומאה, [שקדשים הנוגעים בו, נטמאים להיות שלישי לטומאה העושה רביעי], ולעניין תרומה נעשה גופו שלישי לטומאה, [שאינו פוסל תרומה הנוגעת בו, אבל הוא עצמו אסור לאכול תרומה]. [והטעם לכך יתבאר בעזה"י להלן בדף ל"ד].

ומאכלים טמאים אלו, כלומר מאכל ראשון לטומאה ומאכל שני לטומאה ומאכל שלישי לטומאה, שנחלקו בהם, [מה דין האוכלם], הם מאכלים של חולין, ואף שבסתם חולין אין שלישי לטומאה, יש אופן שיש שלישי לטומאה אף בחולין, והוא, כשנשמרו בעליו בטהרתו של האוכל, כאילו הוא תרומה או קדשים שיש בו שלישי לטומאה, כפי שיתבאר בעזה"י להלן.

באלו חולין אתה מוצא שלישי לטומאה

א. חולין שנעשו על טהרת תרומה.

לדברי הכל – הרגיל להתעסק בתרומות, ורוצה להיות רגיל בשמירת טהרתן, ולפיכך שומר גם את תבואות החולין שלו מכל דבר הפוסל את התרומה, נעשים החולין כתרומה לעניין טהרתן, ויש בהן שלישי לטומאה כמו בתרומה.

ב. חולין שנעשו על טהרת הקדש.

לדברי עולא [בדף ל"ד בגמרא] – הכל מודים שגם הרגיל לאכול קדשים, ורוצה להיות רגיל בשמירת טהרתם, ולפיכך שומר גם את בשר החולין שלו, מכל טומאות הפוסלות את הקדש, נעשים החולין כקדשים לעניין טהרתם, ויש בהן שלישי לטומאה. [ובגמרא בדף ל"ד מבואר, שזו גם דעת רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי].

אבל לדברי רבי אלעזר אמר רבי הושעיא, וכן לדברי רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן – זו דעת רבי אליעזר בלבד. אבל לדעת רבי יהושע, [וכן לדעת תנא קמא בברייתא בדף ל"ה], אין אדם שומר חולין שלו כקדשים, והעושה כן, בטלה דעתו אצל כל אדם, ואין הבשר אלא כחולין גמורים, שאין בו אלא ראשון ושני בלבד.

דף ל"ד

חלק גדול מהדברים המובאים בגמרא בדף זה, נתבארו לעיל, יחד עם הדברים המובאים בגמרא בדף ל"ג.

טעמו של רבי יהושע שהאוכל

אוכל שלישי נעשה שני לקדש

בחולין שנעשו על טהרת תרומה – מאחר שלא נשמר מטומאת המאכלים אלא כשמירת תרומה, אין השמירה הזו מועילה לעניין קדשים, ולפיכך, אף שלעניין תרומה, המאכלים נחשבים כשלישי לטומאה, לעניין קדשים, יש להחמיר עליהם, להחשיבם כשני לטומאה, ולדעת רבי יהושע, האוכל מאכל שהוא שני לטומאה, עושה את המאכל הנוגע בו שלישי, כפי שנתבאר בדף ל"ג. [אבל לעניין תרומה אינו נעשה כשני לטומאה אלא כשלישי להיות אסור לאכול תרומה ולא לפוסלה בנגיעתו].

ובחולין שנעשו על טהרת הקדש – לדברי רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, לדעת רבי יהושע אין כזה דבר, חולין שנעשו על טהרת הקדש, ואם כן בהם לא אמר רבי יהושע מעולם, שהאוכל חולין שנעשו על טהרת הקודש, שהם שלישי לטומאה, יהיה גופו שני לטומאה. ולדברי עולא, לדעת רבי יהושע, יש דבר כזה, חולין שנעשו על טהרת הקדש, אלא שלפירוש ראשון של רש"י, בהם לא אמר רבי יהושע מעולם שהאוכל שלישי יהיה גופו שני, [אלא יהיה גופו שלישי], [וזה שלא כדעת רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי]. ולפירוש שני של רש"י, אף בהם אמר רבי יהושע, שהאוכל שלישי, נעשו גופו שני, [וזה כדעת רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי, והטעם לכך], כי אף על פי שהם חולין הנעשים על טהרת הקדש, מאחר שאינם קודם ממש, אלא חולין, אין שמירת טהרתם כשמירת קדשים ממש, ולעניין קדשים ממש, יש לחוש בהם שמא הם שני לטומאה, ולדעת רבי יהושע, האוכל מאכל שהוא שני לטומאה, עושה את המאכל הנוגע בו שלישי, כפי שנתבאר בדף ל"ג.

השלישי של חולין נאכל בנזיד הדמע

< פירוש ראשון של רש"י – כבר נתבאר, שהאוכל מאכל של חולין, [הנעשים על טהרת תרומה], שהוא שלישי לטומאה, נעשה גופו שלישי לטומאה, לעניין זה, שאסור הוא באכילת תרומה. ומכל מקום, זה הנפסל לאכול

תרומה מחמת שנעשה גופו שלישי לטומאה, אינו אסור אלא באכילת כזית תרומה בכדי אכילת פרס, [כלומר בתוך זמן הראוי לאכול ארבע ביצים], אבל מותר הוא לאכול פחות מכזית תרומה, או אף לאכול כזית שלם במשך זמן ארוך, שהוא יותר ממשך הזמן של אכילת פרס. ולכן מותר הוא לאכול תבשיל שהוא שלישי לטומאה, שנתנו בו תבלין של תרומה, כי התבלין עצמו אינו נטמא מהתבשיל, כי אין שלישי עושה רביעי בתרומה, והאדם הנאסר לאכול בתרומה מחמת שאכל שלישי, אינו אוכל תרומה כשיעור, אלא פחות מכזית, כי התבלין הוא מועט ואינו נאכל בתבשיל כזית בכדי אכילת פרס.

< פירוש שני של רש"י – כבר נתבאר שמאכל של חולין, הנעשה על טהרת תרומה, ראוי להיות שלישי לטומאה, ולפסול את האוכלו מלאכול תרומה. ולכן מי שאוכל תרומות, אסור לו לאכול מאכל כזה, שהוא שלישי לטומאה, כדי שלא יפסול את גופו מלאכול תרומה. ודווקא חולין הנעשים על טהרת תרומה יש בהם שלישי לטומאה, אבל סתם חולין אין בהם שלישי לטומאה, ולכן אפילו נגעו בשני לטומאה, מותר לו לאוכלם, שאינו נאסר בכך מלאכול תרומה. ונזיד הדמע, שהוא תבשיל של חולין שנתנו בו תבלין של תרומה, אף על פי שתרומה מעורבת בו, מאחר שהיא מועטת, ואין אוכלים ממנה כזית בכדי אכילת פרס, אין אומרים שודאי נעשה התבשיל על טהרת תרומה, אלא נעשה הוא על טהרת חולין, וכשנגע התבשיל הזה בשני לטומאה, לא נפסל להיות שלישי לטומאה, ומותר לאוכלו.

דף ל"ה

שלישי של חולין הנעשה על טהרת תרומה שווה לשלישי של תרומה עצמה

מתוך דברי עולא ורבי יונתן למדנו, ששלישי של חולין הנעשים על טהרת תרומה, שווה לשלישי של תרומה עצמה.

שכשם שנתבאר לעיל, שהאוכל שלישי לטומאה של חולין הנעשים על טהרת תרומה, (א) נפסל גופו מלאכול תרומה, (ב) אבל אינו פוסל תרומה במגעו.

כך דינו של האוכל שלישי לטומאה של תרומה עצמה, (א) נפסל גופו מלאכול תרומה, (ב) אבל אינו פוסל תרומה במגעו.

ואין שלישי של חולין הנעשה על טהרת תרומה קל משלישי של תרומה עצמה, [לומר שלא יאסר האוכלו לאכול תרומה].

ואין שלישי של תרומה עצמה חמור משלישי של חולין הנעשים על טהרת תרומה, [לומר שיפסול את התרומה אף במגע].

רביעי בקודש

כבר נתבאר בדף ל"ד שבקדשים יש ולד רביעי לטומאה. ודין זה אינו אלא מעלה מדברי חכמים, שרצו להחמיר על שמירת טהרת קדשים, שלא יגעו הקדשים אפילו בשלישי לטומאה, אבל מדין תורה, אין ולד רביעי לטומאה לא בחולין ולא בקדשים.

< לדעת רב יצחק בר שמואל בר מרתא [וכן לדעת רבי אלעזר ברבי צדוק בברייתא] – לא תקנו חכמים חומרא זו בקדשים, שיהיו רביעי לטומאה, אלא כשנטמאו משלישי לטומאה, שהוא עצמו קדש מקודש, [כלומר קודש גמור, שגופו קדוש, כגון בשר קרבן, וחלות תודה אחר שחיטת התודה, ומנחות שקדשו בכלי], אבל כשיגעו קדשים בשלישי שאינו קודש מקודש, בין שהוא חולין הנעשים על טהרת הקודש, ובין שהוא קודש שקדש בקדושת פה בלבד, אינם נעשים רביעי לקודש מחמת כן.

ומה ששנינו, שהאוכל שלישי לטומאה של חולין שנעשו על טהרת תרומה, מטמא את הקודש, הסיבה לכך, כי כשנעשו החולין על טהרת תרומה, לעניין קדשים הם נחשבים כמי שלא נשמרו בהן מטומאה, והרי הם כשני לטומאה, ולכן האוכלם מטמא קדשים, כדין מי שאכל שני לטומאה, ולא כדין מי שאכל שלישי לטומאה.

וראיה לכך, שטהרת תרומה טומאה היא לקודש, ממה ששנינו, שהחמירו להחשיב את בגדי עם הארץ, כאילו הם טמאים טומאת מדרס, [לטמא אדם], אפילו לגבי הפרושים, שאוכלים חולין בלבד בטהרה. והחמירו להחשיב את בגדי הפרושים, כאילו הם טמאים טומאת מדרס, לגבי הכהנים האוכלים תרומות בטהרה. והחמירו להחשיב את בגדי אוכלי התרומה, כאילו הם טמאים טומאת מדרס, לגבי אוכלי קדשים. הרי שהנשמרים מטומאה מחמת תרומה נחשבים כטמאים לעניין קדשים. [ורבא דחה ראיה זו, כי לדעתו, רק על הבגדים החמירו, להחשיבם כטמאים לצורך דבר חמור יותר ממה ששמרו עליהם, שמא ישבה עליהם אשתו כשהיא נידה, ונטמאו, שטומאה זו מצויה, אבל לעניין

טומאת הפירות, אין סיבה לומר, שכשנשמר עליהם מטומאה

לצורך דבר קל, אין השמירה מועילה לצורך דבר חמור].

< ולדעת הברייתא שהביא רב הונא בר נתן – כשתקנו חכמים בקדשים ולד רביעי לטומאה, לא חילקו בדבר, ובין שנגע הקודש, בקדש מקודש שהוא שלישי לטומאה, ובין שנגע הקודש, בחולין הנעשים על טהרת הקדש שהם שלישי לטומאה, נעשה הנוגע רביעי לטומאה.

נאמנות עמי ארצות על טהרת יינות

במסכת חגיגה מבואר, שאף על פי שאין עמי ארצות נאמנים על טהרות, לומר שלא נטמאו, על טהרת היינות לנסכים האמינים, ואם אמרו על היין העומד לנסכים, שהוא טהור, הרי זה טהור.

אבל על יינות של תרומה, אינם נאמנים, לומר שלא נטמאו [אלא בשעת הגיתות והבדים].

ואם אמרו על חבית של תרומה, שהפרישו לתוכה רביעית יין לצורך נסכים, הם נאמנים על כל החבית, לומר שהיא טהורה, כי מאחר שזוהרים עליה מחמת רביעית נסכים שבה, כולה בחזקת טהרה, כיינות העומדים לנסכים.

דם בהמה המכשיר אוכלים לקבל טומאה

כבר נתבאר בכמה מקומות, שהמאכלים אינם מקבלים טומאה, אלא אחר שהוכשרו לכך, על ידי שנפל עליהם אחד מהמשקים המכשירים לקבל טומאה [שסימנם: י"ד שח"ט ד"ם, דהיינו: יין, דבש, שמן, חלב, טל, דם, מים] ובכלל המשקים הללו הוא הדם. שנאמר "וְדָם הַחֲלָלִים יִשְׁתָּה", ללמד שדם נחשב משקה.

לדעת רבי שמעון [כפי דברי רב אסי] – הכתוב המלמד שהדם נקרא משקה, הוא "וְדָם הַחֲלָלִים יִשְׁתָּה", וממנו יש ללמוד, שדם הבהמה אינו נחשב משקה, אלא כשנהרגה הבהמה על ידי אדם שלא בשחיטה, שכן הכתוב מדבר בדם חללים, ואין נקרא חלל, אלא מי שנהרג על ידי אדם ולא מאליו, אבל בהמה שמתה מאליה, אינה נקראת חלל, ודמה אינו נחשב משקה, וכמו כן, בהמה שנשחטה כדין, אינה קרויה חלל אלא שחוטה, ודמה אינו נחשב משקה, וכמו כן, בהמה שהוכתה ויצא דם מן המכה, אינו נקרא דם חללים, שאין חלל אלא מי שמת לגמרי, והדם הזה אינו נחשב משקה.

ולדעת תנא קמא של משנתנו – גם דם השחיטה נחשב משקה. ודבר זה למד ממה שהוקש דם שחיטה למים, שנאמר בו, "עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ פְּמִים", ללמד שנחשב הוא משקה כמים. [ולדעת רבי שמעון, לא בא הכתוב הזה ללמד שדם שחיטה נחשב משקה, אלא ללמד, שדם פסולי המוקדשים, שבהם הכתוב הזה מדבר, מותר הוא בהנאה כמים].

הכשר על ידי שחיטה

לדעת רבי שמעון – כשם שהמשקים מכשירים את האוכלים לקבל טומאה, כך שחיטת בשר מכשירה את הבשר לקבל טומאה, שכן מתוך שהשחיטה מכשירה את הבשר באכילה, בכך שמוציאה אותו מידי איסור אבר מן החי, כך השחיטה מחשיבה את הבשר לאוכל, גם לעניין קבלת טומאה.

דף ל"ו

דם חללים לדעת רבי ישמעאל

< שיטת רש"י.

כשמקיזים דם להמית, בתחילה הדם שותת טיפה אחת או שתים, ואחר כך הוא מקלח, ואחר כך הוא משחיר, והדם שהנפש יוצאה בו, הוא הדם המשחיר, אבל כל זמן שהדם מקלח, עדיין הוא חי.

ואין נקרא דם חללים, אלא הדם שהנפש יוצאה בו, כלומר הדם המשחיר, אבל דם הקילוח, אינו נקרא דם חללים, ואם כן, מהכתוב, "וְדָם הַחֲלָלִים יִשְׁתָּה", יש ללמוד, שהדם המשחיר בלבד נחשב משקה, אבל דם קילוח, אינו נחשב משקה, ואינו מכשיר את המאכלים לקבל טומאה.

< שיטת תוס'.

כשמקיזים דם להמית, בתחילה יוצא שחור בלא לקלח, ואחר כך יוצא אדום בלא לקלח, ואחר כך מקלח, ואחר הקילוח מתמעט ושותת ויורד בלא קילוח, והדם שנפש יוצאה בו, לדעת רבי יוחנן הוא הדם המקלח, ולדעת ריש לקיש גם היוצא קודם לקילוח, משכלה המשחיר והתחיל להאדים.

ואין נקרא דם חללים, אלא הדם שאחר יציאת הנפש, שכבר נעשית חלל, שהוא אחר גמר הקילוח, ואם כן, מהכתוב, "וְדָם הַחֲלָלִים יִשְׁתָּה", יש ללמוד, שרק הדם שאחר הקילוח נחשב משקה, אבל דם קילוח, אינו נחשב משקה, ואינו מכשיר את

שחט והתיז דם שחיטה על מאכלים

< כשניתז הדם על המאכלים מתחילת השחיטה ועד סופה בלא הפסק.

– מודים רבי ורבי חייא, שהדם מכשיר את המאכלים לקבל טומאה, [כדעת תנא קמא במשנתנו] שדם שחיטה מכשיר הוא.

< וכשנתקנח הדם בין שחיטת סימן ראשון לשחיטת סימן שני.

– לדעת רבי, אף על פי שעדיין לא ניתז כל דם השחיטה על המאכלים, די בכך שניתז תחילת דם השחיטה עליהם, כדי שיוכשרו, כי מתחילת השחיטה היא נקראת שחיטה [=ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף], ומתחילת ההתזה יש כאן דם שחיטה שהוא מכשיר.

– ולדעת רבי חייא [כביאור רב פפא], אין השחיטה קרויה אלא בסופה [=אינה לשחיטה אלא לבסוף], ולכן, כל זמן שלא ניתז הדם של סוף השחיטה, אין המאכלים מוכשרים לקבל טומאה.

ולדברי רב פפא, כך הכריע רבי הושעיא, שמאחר שבוה יש לצרף לדעת רבי חייא את דעת רבי שמעון, האומר, שדם שחיטה אינו מכשיר כלל, יש לסמוך על כך, והמאכלים אינם מוכשרים.

– ולדעת רבי חייא [כביאור רב אשי], יש להסתפק אם השחיטה נקראת שחיטה מתחילה [=ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף], או שאין השחיטה קרויה אלא בסופה [=אינה לשחיטה אלא לבסוף], ולפיכך, כל זמן שלא ניתז הדם של סוף השחיטה, יש להסתפק אם המאכלים מוכשרים לקבל טומאה, ולכן כשניתז דם תחילת השחיטה על התרומה ואחר כך נגעה בו טומאה, תולים את הדבר, אין אוכלים אותה שמא נטמאת ואין שורפים אותה שמא לא נטמאת.

ולדברי רב אשי, כך הכריע רבי הושעיא, שכן לעניין אכילה, מודה רבי לרבי חייא, שאין לאכול את התרומה, משום שנטמאת, ואין כאן אלא דעת יחיד המתירה לאכול, [היא דעת רבי שמעון, האומר, שדם שחיטה אינו מכשיר כלל], ויחיד ורבים הלכה כרבים. ולעניין שריפה, מודה רבי שמעון לרבי חייא, שאין לשרוף את התרומה משום שלא נטמאת, ואין כאן אלא דעת יחיד המטעינה שריפה, [היא דעת רבי, האומר, שדם תחילת השחיטה מכשיר], ויחיד ורבים הלכה כרבים.

חיבת הקודש לגופה או אף לטמא

להלן יתבאר בעזה"י, שמדין תורה, קדשים מקבלים טומאת אוכלים אף בלא הכשר משקים, משום חיבת הקודש.

ונסתפק רבי שמעון בן לקיש, האם דין זה, שחיבת הקודש מחשיבה את האוכל כמי שהוכשר לקבל טומאה, היא רק לעניין זה, שהקדשים עצמם יקבלו טומאה בלא הכשר, או אף לעניין זה, שאחר שנטמאו הקדשים בלא הכשר, הם חוזרים ומטמאים.

< רבי אלעזר רצה לפשוט את הספק, ממה שכפלה תורה דין זה, שמאכלים טעונים הכשר משקה לקבל טומאה, שנאמר, "מִכֶּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יִבּוֹא עָלָיו מִיָּם יִטְמָא", ונאמר, "וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנְבִּלְתָּם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם", ולכאורה הסיבה שכפלה תורה דין זה, הוא ללמד, שדווקא על ידי המים האוכלים נעשים מוכשרים לטומאה לגמרי, אף לטמא אחרים, להוציא אוכלים שהוכשרו על ידי חיבת הקודש, שאינם נעשים מוכשרים לטומאה לגמרי, אלא לגופם לא לטמא אחרים.

- אולם דחו את דבריו, כי יתכן שהסיבה שכפלה תורה דין זה, שמאכלים טעונים הכשר משקה לקבל טומאה, היא ללמד, שכן הדין בין כשהאוכלים מקבלים טומאה מהשרץ, ובין כשהאוכלים מקבלים טומאה ממת, שכן טומאת שרץ חמורה מטומאת מת, בכך שהשרץ מטמא אף בשיעור כעדשה, וטומאת המת חמורה מטומאת שרץ, בכך שהמת מטמא טומאת שבעה, ואם היה רק כתוב אחד, היינו מעמידים אותו על טומאה אחת מהן, ואומרים, שמהטומאה השניה, החמורה ממנה, האוכלים מקבלים טומאה אף בלא הכשר.

< וכל הספק הזה, אם הקדשים שנטמאו מחמת הכשר חיבת הקודש, חוזרים מטמאים אחרים, הוא לעניין שיטמאו אותם טומאה גמורה מהתורה, שיהיה דינם לשריפה, כדין קדשים טמאים, אבל דין פשוט הוא, שלכל הפחות מדברי חכמים הם נטמאים.

- וראיה לדבר ממשנתנו, שלדברי רבי שמעון, השחיטה מכשרת בשר חולין לקבל טומאה ולטמא, אף על פי שלא הוכשר במים, והוא הדין להכשר חיבת הקודש, שאינו

- וראיה נוספת ממחלוקת שמאי והלל בעניין הבוצר ענבים לגת שאינו חפץ במשקה היוצא מהם, ואם כן אינו נחשב כמשקה, ובכל זאת אמר שמאי שהוכשרו בו הענבים לקבל טומאה, ושתק הלל להודות לו, ואם כן הוא הדין לעניין הכשר של חיבת הקודש שאינו על ידי משקה.

מניין שחיבת הקודש דאורייתא

כבר נזכר בדף ל"ג, שבשר קדשים מוכשר לקבל טומאה, אף אם לא ייפול עליו אחד המשקים המכשירים מאכלים לקבל טומאה, משום שבשר קדשים יש לו חביבות, ומחמת חיבת הקודש, נחשב הוא לאוכל, אף בלא הכשרת משקים, ודין זה דין תורה הוא, ולכן אם נגע בשר קדשים בטומאה, אפילו לא הוכשר על ידי משקה, הוא נשרף. [ומסיימת הגמרא בדף ל"ז בתיקון].

< מתחילה רצו לומר, שדין זה, למד מהכתוב בעניין בשר קדשים שבעזרה, "וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל", שיש ללמוד ממנו שבשר קדשים מקבל טומאה בעזרה.

ועל כרחך הוכשר לקבל טומאה בלא שייפלו עליו משקים המכשירים, שכן אין בעזרה שום משקה להכשיר.

שהרי דם קדשים אינו מכשיר, שנאמר בעניין הדם המכשיר, "לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ בַּמַּיִם", ללמד שאין הדם נחשב משקה, אלא כשהוא דומה למים, בכך שניתן לשופכו, ואם כן דם קדשים אינו בכלל זה, כי אסור לשופכו, כי צריך להיזרק למזבח.

וגם שאר משקים שבעזרה אינם מכשירים, כמו שהעיד רבי יוסי ברבי חנינא על משקים של בית המטבחים שבעזרה, שלא רק שהם עצמם טהורים, אלא שאינם מכשירים מאכלים לקבל טומאה.

ומאחר שאין משקה שיכשיר בשר קדשים לקבל טומאה בעזרה, כשלמדנו שבשר קדשים ראוי לקבל טומאה, על כרחך הוא ראוי לכך אף בלא שיוכשר על ידי משקה, כי הוא מוכשר מחמת חיבת הקודש.

- אולם דחו זאת, כי יתכן שיוכשר בשר קדשים על ידי משקים שבאו מחוץ לעזרה, שהם מכשירים לקבל טומאה, כגון שהעבירו את הבהמה בנהר קודם השחיטה, ועדיין ממשקה טופח עליה, והוא מכשיר את הבשר לקבל טומאה, ואם כן, יתכן שהכתוב, "וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל", מדבר באופן הזה, אבל בלא הכשר משקים, אין בשר קדשים מקבל טומאה.

< ולמסקנה הסוגיה, דין זה, שחיבת הקודש מכשירה לקבל טומאה בלא משקים, למד מהכתוב, "וְהַבֶּשֶׂר כָּל טְהוֹר יֹאכֵל בְּשָׂר", שאינו נצרך ללמד על כך שיש להיזהר בטהרת בשר קדשים, שכן דין זה למד כבר מתחילת הכתוב הזה, [וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל], אלא הכתוב הזה "וְהַבֶּשֶׂר כָּל טְהוֹר יֹאכֵל בְּשָׂר", בא לרבות דברים נוספים, שיש להיזהר בהם בטהרה כאילו הם בשר, והם עצים ולבונה שאינם בני אכילה, ומאחר שלמדנו, שבקדשים, דבר שאינו מאכל נחשב כמאכל, הוא הדין שדבר שהוא מאכל בלא הוכשר, יהא נחשב כמאכל שהוכשר.

דף ל"ז

מניין שבהמה מסוכנת מותרת בשחיטה

בהמה כשרה העומדת למות, [בלא שיהא בה סימני טריפות], ניתרת באכילה על ידי שישחטוה קודם שתמות, [ולהלן יתבאר בעזה"י היאך נדע, שלא מתה קודם השחיטה], ואף על פי שהיה מקום לומר, שהיא אסורה באכילה, שנאמר, "וַדַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ", שמשמע שאין היתר אכילה אלא בעומדות לחיים, ולא בעומדות למות, מכל מקום, המסוכנת שנשחטה כדין, כשרה לאכילה.

א. מהכתוב "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נִבְלָה".

מתחילה רצו להוכיח, שמסוכנת מותרת באכילה [על ידי שחיטה], מהכתוב האוסר לאכול נבילות, "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נִבְלָה", שכן, אם הוצרכה תורה לאסור בהמה שנתנבלה, משמע שקודם מותה, אף שכבר היתה מסוכנת למות, עדיין לא נאסרה.

ואין לדחות זאת, ולומר, שנבילה האמורה בתורה היא היא המסוכנת, שמשעה שנעשית מסוכנת היא קרויה נבילה, ואם כן אדרבה מבואר בתורה שמסוכנת אסורה. כי מפורש בכתוב, שנבילה נקראת רק אחר מיתה, שנאמר, "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ הִנְגַע בְּנִבְלָתָהּ טָמֵא עַד הָעָרֵב".

אבל יש לדחות זאת, ולומר, שאף על פי שנאמר "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נִבְלָה", לאסור את הנבילה באיסור לא תעשה

רק אחר מותה, מכל מקום גם קודם מותה, משעה שהיא מסוכנת, היא אסורה באיסור עשה, מהכתוב "זאת החִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ", המלמד שאין לאכול אלא את העומדות לחיות, ואם כן אין ראייה לכך שהמסוכנת מותרת.

ב. מהכתוב "וּבֶשֶׁר בְּשֶׁדָּה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ".

אבל יש להוכיח, שמסוכנת מותרת באכילה [על ידי שחיטה], מהכתוב האוסר לאכול טריפות, "וּבֶשֶׁר בְּשֶׁדָּה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ", שכן, אם הוצרכה תורה לאסור בהמה שהיא טריפה, דהיינו שהיא מסוכנת למות, וגם יש בגופה חסרון של טריפה, משמע שהמסוכנת שאין בגופה חסרון, מותרת, שכן אם המסוכנת בלא חסרון אסורה, כל שכן שהטריפה אסורה שהיא מסוכנת עם חסרון, ואין צורך לכתוב זאת.

ורצו לדחות הוכחה זאת, ולומר, שטריפה האמורה בתורה היא היא המסוכנת, [וכמו כן נבילה האמורה בתורה היא מסוכנת אחר מיתה כמבואר לעיל], ונאמרו בתורה שלושה כתובים בעניינה, (א) "זאת החִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ", ללמד שהאוכל מסוכנת עובר באיסור עשה. (ב) "וּבֶשֶׁר בְּשֶׁדָּה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ", ללמד שהאוכל מסוכנת עובר באיסור לא תעשה. (ג) "לֹא תֹאכְלוּ כֹּל נֶבֶלָה", ללמד שאחר מיתה היא קרויה נבילה, ויש בה לא תעשה נוסף. ואם כן האוכל מסוכנת אחר מיתה עובר בעשה ושני לא תעשה, ואין ראייה להתיר את המסוכנת.

אבל אין לקבל דחייה זו, כי יש להוכיח מהכתוב, "וְחֵלֶב נֶבֶלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלֶהוּ", שהטריפה אינה המסוכנת, שכן הכתוב, "וְחֵלֶב נֶבֶלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלֶהוּ", לא נצרך לאסור חלב באכילה, [דבר הלמד כבר מהכתוב "כֹּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ"], אלא הוא נצרך, ללמד, שאיסור נבילה ואיסור טריפה חלים על איסור חלב, והאוכל חלב נבילה וחלב טריפה, עובר בשני איסורים. ומעתה, אם הטריפה האמורה בכתוב היא המסוכנת שעומדת למות, יש לך ללמוד בקל וחומר, שאם איסור טריפה שהיא העומדת למות, חל על איסור חלב, כל שכן שאיסור נבילה, שהיא בהמה שכבר מתה מחמת שהיתה מסוכנת, חל על איסור חלב, [שאין לך נבילה שלא נעשית מסוכנת קודם שנתנבלה], ולמה הוצרכה תורה לכתוב דין זה בנבילה בפני עצמו, אלא על כרחך טריפה אינה מסוכנת, אלא זו שיש בה חסרון של טריפות.

ג. מהכתוב "וְחֵלֶב נֶבֶלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלֶהוּ".

וכן יש ללמוד, שבהמה מסוכנת מותרת באכילה [על ידי שחיטה], מהכתוב המלמד שאיסורי נבילה וטריפה חלים על איסור חלב, "וְחֵלֶב נֶבֶלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלֶהוּ", שללמד דין זה, שאיסור נבילה וטריפה חל על איסור חלב, ויש באכילת חלבן שני איסורים, די היה לכתוב, "וְחֵלֶב נֶבֶלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל מְלֹאכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלֶהוּ", ולא היה צריך לכתוב "וְחֵלֶב טְרֵפָה", היא ללמד, שדווקא באכילת חלב טריפה יש שני איסורים, אבל באכילת חלב מסוכנת אין אלא איסור אחד, והוא איסור חלב, אבל איסור מסוכנת אין בו, כי מסוכנת מותרת.

ד. מהכתוב "וּנְבֵלָה וְטְרֵפָה לֹא אֲכַלְתִּי מִנְעוּרַי".

וכן יש ללמוד מדברי יחזקאל הנביא, שבהמה מסוכנת מותרת באכילה. שכשאמר לו הקב"ה "וְאֲתָה קַח לָךְ חֲטִיִּן וְשִׁעָרִים וּפּוֹל וְעֵדָשִׁים וְדַחַן וְכִסְמִים וְנִתְתָּה אוֹתָם בְּכִלֵּי אֶחָד וְעָשִׂיתְ אוֹתָם לָךְ לְלֶחֶם מִסֵּפֶר הַיָּמִים אֲשֶׁר אֲתָה שׁוֹכֵב עַל צִדָּךְ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם תֹּאכְלֶנּוּ. וּמֵאֲכָלְךָ אֲשֶׁר תֹּאכְלֶנּוּ בְּמִשְׁקוֹל עֶשְׂרִים שֶׁקֶל לְיוֹם מֵעַתַּת עַד עַתַּת תֹּאכְלֶנּוּ. וַיְמִים בְּמִשׁוּרָה תִשְׁתָּה שְׁשִׁית הַהִיּוֹן מֵעַתַּת עַד עַתַּת תִּשְׁתָּה. וְעַגְגַּת שְׁעָרִים תֹּאכְלֶנָּה וְהִיא בְּגִלְגָּלִי צֵאת הָאָדָם תִּעְגְּנָה לְעֵינֵיהֶם". ענה לו יחזקאל, דברים שהיה נזהר בהם יותר משאר בני אדם, כמו שנאמר, "וְאָמַר אֶהְיֶה ה' אֲקִים הַיָּה נִפְשִׁי לֹא מִטְּמֵאָה וּנְבֵלָה וְטְרֵפָה לֹא אֲכַלְתִּי מִנְעוּרַי וְעַד עַתָּה וְלֹא בָּא בְּפִי בֶּשֶׂר פְּגוּל". וביארו חכמים את דבריו.

"הַיָּה נִפְשִׁי לֹא מִטְּמֵאָה" – שלא הרהרתי ביום לבא לידי טומאה [של קרין] בלילה.

"וּנְבֵלָה וְטְרֵפָה לֹא אֲכַלְתִּי מִנְעוּרַי" – שלא אכלתי בשר כוס [=שחוט] כוס [=שחוט] מעולם, כלומר מעולם לא אכלתי מבהמה מסוכנת למות, שממהרים לשוחטה קודם שתמות.

"וְלֹא בָּא בְּפִי בֶּשֶׂר פְּגוּל" – שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם [כלומר שנולד בה ספק, והוצרך לשאול לחכם להתירו]. משום רבי נתן אמרו, שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה, [הזרוע והלחיים והקבה, ואף על פי שהוא היה כהן, ובלא הרמה יכול לאוכלה].

ומאחר שהזכיר בדבריו שהיה נזהר שלא לאכול בהמה מסוכנת, יש ללמוד שהיא מותרת, שכן לא הזכיר אלא דברים שהחמיר על עצמו יותר משאר בני אדם, ואם בהמה מסוכנת אסורה לכל, לא היה לו להזכיר עניין זה.

מי היא בהמה מסוכנת

כל בהמה שמעמידים אותה, ואינה מצליחה לעמוד, נקראת מסוכנת, [ואינה מותרת בשחיטה, אלא אם כן פירכסה, שניכר מכך שלא מתה קודם השחיטה כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ואפילו בשיניה היה כוחה גדול, שהיתה אוכלת בקעיות, או אפילו אוכלת קורות.

פירכוס המוכיח שלא מתה

המסוכנת קודם השחיטה

כבר נתבאר, שבהמה מסוכנת נותרת בשחיטה, ובלבד שתהא הוכחה שלא מתה קודם השחיטה, ונחלקו חכמים בדין זה.

לדעת רבן שמעון בן גמליאל – בהמה מסוכנת אינה מותרת בשחיטה אלא אם כן **תפרכס** [=תניע] **ביד וגם ברגל**.

ולדעת רבי אליעזר – **דיה אם זינקה** [=קילחה], כלומר, די בכך שתקלח את דמה בכח, כדרך הבהמות הנשחטות חיות, שנופחות בגרונם לאחר שחיטה, והדם מקלח ומזנק בכח. [וכן דעת רבי שמעון, ולדעתו אם שחט בהמה מסוכנת בלילה ולא ידע אם פרכסה ולמחרת מצא שכותלי בית השחיטה מלאים בדם בידוע שקילחה דמה והבהמה כשרה].

ולדעת חכמים – אין די בקילוח, אבל אין צריך פירכוס של יד ושל רגל, ודי בכך שתפרכס הבהמה אחד מהם, כלומר **או יד או רגל והוא הדין אם כשכשה בזנבה**.

[נמצא שרבן שמעון בן גמליאל מחמיר מכולם. ורבי אליעזר מיקל מכולם. וחכמים בינתיים]. **עד כאן נתבאר במשנתנו, אולם בגמרא נאמרו דברים נוספים**, [ויתכן שכולם כדעת חכמים].

דף ל"ח

לדעת רב – גם הדברים הבאים נחשבים פירכוס. (א) **געייה** [כלומר צעקה] **בקול עבה וחזק**. [אבל געייה כהה אינה נחשבת פירכוס]. (ב) **הטלת רעי בהתרזה למרחוק**. [אבל שתיתת רעי בסמוך לה אינה נחשבת פירכוס]. (ג) **כישכוש באוזנה**.

ולדעת שמואל – אין צריך לפירכוס גדול כזה, וגם פחות מזה נחשב פירכוס, שזה הכלל, **כל תזוזה בבהמה שאינה רגילה לבוא מחמת המיתה**, סימן ברור הוא לכך שהיא חיה. **ובכלל זה שהיתה יד הבהמה פשוטה וכפפה אותה**, [אבל אם היתה יד הבהמה כפופה, ופשטה אותה, בבהמה דקה אין זה פירכוס, אלא דבר הרגיל לבוא מחמת מיתה, ובבהמה גסה גם זה נחשב פירכוס].

< **ואמר רבא שכך היא ההלכה** :

פירכוס בבהמה דקה – (א) **פירכוס ביד**. **שהיתה ידה פשוטה וכפפה אותה**, [אבל היתה ידה כפופה ופשטה אותה אין זה פירכוס]. (ב) **פירכוס ברגל**. **בין שהיתה ידה פשוטה וכפפה אותה, ובין שהיתה ידה כפופה ופשטה אותה**.

פירכוס בבהמה גסה – **בין ביד ובין ברגל**. **בין שהיתה ידה פשוטה וכפפה אותה, ובין שהיתה ידה כפופה ופשטה אותה**.

פירכוס בעוף – **אפילו לא רפרף אלא גפו, ולא כשכש אלא זנבו**, הרי זה פירכוס.

ומבואר במשנתנו, שכל זה, שאנו מצריכים פירכוס להתיר את הבהמה, אין זה אלא בבהמה שהיא בחזקת מסוכנת, אבל בהמה שהיתה בחזקת בריאה, אפילו לא זזה כלל, הרי היא כשרה.

שמו של רב

לפירוש רש"י – שמו היה רב. ושמואל היה קורא לו אבא בלשון כבוד.

ולפירוש הערוך – שמו היה אבא, אלא שהכל היו קורים אותו רב להחשיבו, ורק שמואל שהיה חבירו היה קורא לו אבא בשמו.

באיזה חלק של השחיטה הפירכוס מוכיח

שלא מתה הבהמה קודם השחיטה

< **לדעת רב נחמן בר יצחק** – **פירכוס זה, המוכיח על הבהמה שהיא חיה, די שיראה בה בתחילת השחיטה, ואפילו לא פירכסה אחר כך באמצע השחיטה או בסופה, כי כשפירכסה בתחילת השחיטה, בידוע שלא מתה עד סופה**.

וראיה לדבר, ממשנתנו, שלדעת רבי שמעון, האומר, שקילוח דם נחשב פירכוס, אם נשחטה הבהמה בלילה, ולא ראה אם פרכסה או לא, ובבוקר מצא שכותלי בית

השחיטה מלאים דם, בידוע שקילחה דמה, והבהמה כשרה, ואף על פי, שמכך שכותלי בית השחיטה מלאים דם, אינו יכול לדעת אלא שהיה קילוח, אבל אינו יכול לדעת אם היה הקילוח הזה בתחילת השחיטה או בסופה, דיו בכך שנודע לו שהיה קילוח, להכשיר את הבהמה, ומכאן שבכל פירכוס במשך השחיטה הבהמה כשרה, ואפילו היה בתחילת השחיטה.

< ולדעת רב חסדא – כשפרכסה בהמה מסוכנת בתחילת השחיטה בלבד, אין מכך ראייה שלא מתה עד סוף השחיטה, והרי היא אסורה, כי יתכן שמתה קודם גמר השחיטה. אבל כשפרכסה באמצע השחיטה היא כשרה, אף אם לא פירכסה בסוף השחיטה.

וראייה לדבר, ממה ששנינו, שבהמה דקה מסוכנת, שפשטה ידה ולא כפפה, פסולה, ולדעת רב חסדא, על כרחך לא נאמר הדין הזה, אלא באמצע השחיטה, כי בסוף שחיטה לא מסתבר שתהא פסולה, שהרי מחמת השחיטה מתה, ואיך תכפוף ידה, ואם כן, כשם שהדין הזה אמור באמצע השחיטה, כך הפירכוס שמכשיר אותה, אמור באמצע השחיטה. [ורבא דחה ראייה זו, כי יש לומר, שכל שהיא חיה עד סוף השחיטה, ראויה לכפוף ידה אף אחר סוף השחיטה, ואם אינה עושה כן, ודאי מתה קודם סוף השחיטה].

< ולדעת רבא – אין הפירכוס מכשיר את הבהמה, אלא אם כן היה בגמר השחיטה ממש, אבל אם לא פירכסה בגמר השחיטה, יתכן שמתה קודם לכן, והיא אסורה.

וראייה לדבר מהברייתא הדורשת את הכתוב, "שור או כֶּשֶׁב או עֵז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אֶשֶׁה לָּהּ":

"שור או כֶּשֶׁב" – פרט לכלאים, כלומר בן רחל ותיש, פסול הוא לקרבן.

"או עֵז" – פרט לנדמה כלומר בן עז ותיש הדומה לכבש, פסול הוא לקרבן.

"כִּי יוֹלֵד" – פרט ליוצא דופן, כלומר כל שלא נולד כדרכו אלא דרך דופן הרחם על ידי שנקרעה פסול הוא לקרבן.

"שִׁבְעַת יָמִים" – פרט למחוסר זמן, כלומר כל שבעה ימים ראשונים אחר לידתו, פסול הוא לקרבן, אף אם אמו קיימת.

"תַּחַת אִמּוֹ" – פרט ליתום, כלומר, כל שלא היה תחת אמו שעה אחת, ששניהם היו בחיים יחדיו, פסול הוא לקרבן. ועל כרחך אין הכוונה לפסול מי שמתה אמו לאחר לידתו, שאם כן היכן הוא הגבול, וכי לעולם צריכה אמו לחיות, כדי להכשיר את בנה לקרבן. וכן אין הכוונה למי שמתה אמו קודם לידתו, שכן מאחר שמתה, לא נולד כדרכו, והרי הוא כיוצא דופן, שכבר נפסל מהכתוב "כִּי יוֹלֵד". ועל כרחך, כוונת הכתוב, לפסול מי שמתה אמו מיד בסוף לידתו, שכל הלידה היתה כדרכה, ואין זה כיוצא דופן, ומיד בסוף הלידה מתה, ולא היה מעולם בחייו תחת אמו. [ורק כשמתה אמו מעט זמן אחר הלידה הוא כשר לקרבן].

ומתוך הברייתא הזו מבואר, שכשאמרה תורה "כִּי יוֹלֵד", ללמד, שאין כשר אלא מי שנולד כדרכו, הכוונה לכך שכל הלידה היתה כדרכה, ולא די בכך שתחילת הלידה כדרכה, ובאמצעה מתה, ומכאן יש ללמוד, שכל דבר שאינו כשר אלא מחיים, כגון שחיטת בהמה, צריך שתהא החיות עד הסוף, כלומר עד גמר השחיטה.

אבוה דבר אבוברם

אבוה דבר [=אביו של בן] אבוברם, זהו אבוברם עצמו, ומכירים היו את הבן, ולא את האב, והיו קוראים אותו על שם בנו, שעשו את בנו סימן לו.

מחשבת פיגול קדשים של בעלים

העושה אחת מארבע עבודות הקרבן, [שחיטה. קבלת דם. הולכת דם. וזריקת דם], במחשבה שתהא אחת מהאכילות, [זריקת דם. הקטרת אימורים. אכילת בשר], לאחר הזמן הראוי לכך, פיגל את הקרבן, [שהקרבן נפסל, ומעתה האוכלו חייב כרת], שנאמר, "וְאִם הָאָכַל יֶאְכַל מִבֶּשֶׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצָה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחָשֵׁב לוֹ פְּגוּל יִהְיֶה וְהִנֵּפֶשׂ הָאֲכָלָת מִמֶּנּוּ עֹנָה תִּשָּׂא", שכוונת הכתוב לומר, שבשעת ההקרבה המקריב לא יחשוב לאכול את הבשר ביום השלישי, [והוא הדין שלא יחשוב לקיים ביום השלישי את שאר האכילות כזריקת הדם והקטרת האימורים], ואם עשה כן פיגל.

לדעת רבי יוסי – אין המחשבה הולכת אלא אחר הכהן המקריב, שנאמר "המקריב אתו לא יחשב", דווקא המקריב ולא אחר, אבל כשהכהן מקריב את הקרבן במחשבה נכונה, והבעלים חשבו בשעת ההקרבה לאכול מהבשר אחר זמנו, אין בכך כלום, והקרבן כשר.

ולדעת רבי אליעזר ברבי יוסי [ששמע מרבותיו] – גם הבעלים מפגלים את הקרבן במחשבתם, שנאמר [בפרשת

נסכים], "וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרֶבָּנוּ ...", משמע שגם הבעלים קרויים מקריב, [אף שבפועל הכהן הוא המקריב], ואם כן, הוא הדין לעניין פיגול, גם הבעלים הם בכלל הכתוב "הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחַשְׁבֵּהוּ", ומפגלים הם את הקרבן במחשבתם.

מחשבת עבודה זרה של בעלים

השוחט בהמה לשם עבודה זרה אסורה בהנאה, ונחלקו חכמים מה הדין כשאחד שחט בהמה עבור הגוי.

לדעת רבי יוסי – יש ללמוד בקל וחומר [שיתבאר בעזה"י להלן בדף ל"ט], שאם בקדשים אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד, כל שכן שבחולין [כלומר בעבודה זרה], אין המחשבה הולכת אלא אחר השוחט, ואם כן, אפילו פירשו הבעלים הגוים, שתהא השחיטה לעבודה זרה, אין בכך כלום, מאחר שהשוחט הוא ישראל, ולא שחט לשם עבודה זרה. [וכן פסק רב יהודה אמר שמואל בדף ל"ט].

ולדעת רבי אליעזר – בקדשים הדין כדברי רבי אליעזר ברבי יוסי, שגם הבעלים מפגלים. ויש ללמוד בבניין אב שהוא הדין לחולין, [כלומר לעבודה זרה], מחשבת הבעלים לעבודה זרה אוסרת את הבהמה. וכשהבעלים הם גוים, אפילו לא פירשו שתהא השחיטה לעבודה זרה, מן הסתם מחשבתם שתהא לעבודה זרה, והבהמה אסורה. [ואפילו אין כל הבהמה שלהם אלא רק כזית ממנה בלבד].

ולדעת תנא קמא ללשון ראשון – בקדשים הדין כדברי רבי אליעזר ברבי יוסי שגם הבעלים מפגלים. והוא הדין בחולין, מחשבת הבעלים לעבודה זרה אוסרת, אולם לדעתם, אין הדבר אלא כשפירשו שמחשבתם לעבודה זרה, אבל כל זמן שלא פירשו, שתהא השחיטה לעבודה זרה, אפילו הם גוים, אין לומר שמן הסתם מחשבתם לעבודה זרה, ולכן הבהמה כשרה.

ולדעת תנא קמא ללשון שני – רק בקדשים הדין כדברי רבי אליעזר ברבי יוסי, שגם הבעלים מפגלים. אבל בחולין אין הדין כן, ואין המחשבה הולכת אלא אחר השוחט, ואם כן, אפילו פירשו הבעלים שתהא השחיטה לעבודה זרה, אין בכך כלום.

דף ל"ט

מחשבים מעבודה לעבודה

א. במחשבת פיגול.

במחשבת פיגול, הכל מודים שמחשבים מעבודה לעבודה, כלומר מחשבה שחישב העובד מעבודה לעבודה, מפגלת, שכן כך הוא עיקר דינו של פיגול, שבשעת אחת מעבודות הקרבן, יחשוב העובד, שתהא אחת האכילות לאחר הזמן, כגון שבשעת השחיטה, יחשוב לזרוק את הדם לאחר הזמן.

ב. במחשבת שלא לשמה בחטאת [ובפסח בזמנו].

החטאת שנעשית בה אחת מעבודות הקרבן שלא לשם חטאת פסולה, כגון שנשחטה לשם עולה, או שנזרק דמה לשם עולה.

ונחלקו חכמים מה הדין כשעשה עבודה אחת לשמה, וחישב בה לעשות עבודה אחרת שלא לשמה, כגון ששחט אותה לשם חטאת, על מנת לזרוק את הדם לשם עולה.

לדעת רבי יוחנן – יש ללמוד דין מחשבת שלא לשמה ממחשבת פיגול, שכשם שבמחשבת פיגול מועילה מחשבה מעבודה לעבודה, כך במחשבת שלא לשמה, הפוסלת את החטאת, מחשבים מעבודה לעבודה, והקרבן נפסל.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – אין ללמוד מחשבת שלא לשמה ממחשבת פיגול, ובמחשבת שלא לשמה, אין מחשבים מעבודה לעבודה, והקרבן כשר.

ג. במחשבת עבודה זרה.

כבר נתבאר, שבהמה שנשחטה לעבודה זרה, נאסרה, והוא הדין שבהמה שנזרק דמה, או הוקטרו חלביה, לשם עבודה זרה, שהיא אסורה בהנאה.

ונחלקו חכמים, מה הדין, כששחט לעצמו שלא לשם עבודה זרה, אבל נתכוון בשעת השחיטה שאת הדם יזרוק לעבודה זרה.

לדעת רבי יוחנן [שתניא כוותיה] – יש ללמוד דין זה ממחשבת פיגול, שכשם שבמחשבת פיגול, מועילה מחשבה מעבודה לעבודה, כך במחשבת עבודה זרה, מחשבים מעבודה לעבודה, והבהמה נאסרת.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – אין ללמוד דין זה ממחשבת פיגול, כי יש לחלק בין הדין האמור בעזרה, לדין האמור בחוץ שהוא קל יותר, ובמחשבת עבודה זרה, אין מחשבים מעבודה לעבודה, והבהמה מותרת.

קל וחומר של רבי יוסי

במשנתנו מבואר, שלדעת רבי יוסי, מחשבת קדשים חמורה ממחשבת עבודה זרה, [ולכן, מאחר שלדעתו בקדשים אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד, כל שכן שבעבודה זרה אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד], ולהלן יתבאר בעזה"י במה מחשבת קדשים חמורה ממחשבת עבודה זרה.

א. מעבודה לעבודה.

מתחילה רצה רב ששת לומר, שלדברי רבי יוסי, בדבר זה חמורה מחשבת קדשים ממחשבת עבודה זרה, שבקדשים מחשבה מועילה לפסול אף מעבודה לעבודה, ובעבודה זרה אין מחשבה פוסלת מעבודה לעבודה.

אלא שאם כן יש להקשות מכאן, הן על דברי רבי יוחנן, והן על דברי רבי שמעון בן לקיש.

שכן מה שאמר רבי יוסי, שבקדשים מחשבים מעבודה לעבודה, הוא כנגד דברי רבי שמעון בן לקיש, שאמר, שבמחשבת שלא לשמה אין מחשבים מעבודה לעבודה. [ואמנם זה ניתן ליישב ולומר, שלבסוף חזר בו רבי שמעון בן לקיש, והודה לדברי רבי יוחנן, שגם במחשבת שלא לשמה מחשבים מעבודה לעבודה].

ומה שאמר רבי יוסי, שבחולין אין מחשבים מעבודה לעבודה, הוא כנגד דברי רבי יוחנן, שאמר, שאף במחשבת עבודה זרה, מחשבים מעבודה לעבודה.

ב. בארבע עבודות.

ובמסקנה אמר רב ששת, שלדברי רבי יוסי, בדבר זה חמורה מחשבת קדשים ממחשבת עבודה זרה, שבקדשים מחשבה מועילה לפסול בארבע עבודות [שחיטה. קבלת הדם. הולכת הדם. וזריקת הדם], ובעבודה זרה אין מחשבה פוסלת אלא בשתי עבודות בלבד [שחיטה וזריקה].

שחט בהמה ואחר השחיטה

חישב עליה לעבודה זרה

נתבאר שהשוחט בהמה על מנת לזרוק דמה לשם עבודה זרה אסורה בהנאה [כדעת רבי יוחנן]

ומעשה היה בקיסרי, באחד ששחט בהמה סתם, ואחר השחיטה חישב עליה לזרוק דמה לשם עבודה זרה, [והסתפקו, האם הוכיח הדבר שכבר בשעת השחיטה היתה כוונתו לכך], ולא אמרו בה, לא איסור ולא היתר.

< לדעת רב חסדא – לא אסרוה, משום כבודם של חכמים, [תנא קמא של משנתנו], שאמרו, שכל שלא פירש שמחשבתו לעבודה זרה, מן הסתם לא היתה מחשבתו לעבודה זרה, והבהמה מותרת. ולא התירוה, משום כבודו של רבי אליעזר [במשנתנו], שאמר, סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודה זרה, ומאחר שנתגלה לבסוף שהוא עובד עבודה זרה, אף כשלא פירש ששחט לעבודה זרה, מן הסתם לכך שחט.

- אולם הקשו על דבריו. שמא מודים חכמים, שאם לבסוף פירש שעושה לעבודה זרה, הוכיח הדבר שגם מתחילה היתה מחשבתו כן, ורק כשלא פירש כלל מחשבתו, אף אחר כך, אין אומרים שמן הסתם מחשבתו לעבודה זרה. ושמא מודה רבי אליעזר, שאין לומר סתם מחשבת עובד עבודת כוכבים לעבודה זרה, אלא אחר שכבר הוחזר לעבוד עבודה זרה, אבל במה שחשב אחר השחיטה לעבודה זרה, עדיין לא נודע שגם בשעת השחיטה היה מומר לעבודה זרה, ואם כן בשעת השחיטה לא היה בכלל עובד עבודה זרה, שמן הסתם מחשבתו לעבודה זרה.

< לדעת רב שיזבי – לא התירוה משום כבודו של רבן שמעון בן גמליאל, האומר, שסוף דבר מוכיח על תחילתו, ומאחר שלבסוף פירש שכוונתו לזרוק הדם לשם עבודה זרה, הוכיח הדבר שמתחילת השחיטה היתה דעתו לכך. [ולא אסרוה משום כבודם של חכמים החולקים על רבן שמעון בן גמליאל כפי שיתבאר להלן].

האומר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו

הבריא שאמר, "כתבו גט לאשתי", אם לא אמר להם גם "תנו", לא מינה אותם להיות שלוחים לתת לה גט, ולא אמר כן אלא לשחק בה [שלא תפציר בו לתת לה גט לפוטרה מיבם אם ימות, והפליגה בדברים].

אבל מי שהיה יוצא להיהרג [על ידי המלכות], או שעמד להפליג בים, או לצאת בשיירה, או חולה הנוטה למות, אף כשאמר "כתבו גט לאשתי", בלא לומר "תנו", כוונתו שיתנו לה גט, ומה שלא פירש בדבריו "תנו", אין זה אלא משום שהיה בהול וטרוד, ולא הספיק לסיים דבריו כפי כוונתו.

ומעשה בבריא, שאמר, "כתבו גט לאשתי", [וכתבו ונתנו לה], ועלה לגג, ונפל ומת. ואמר על כך רבן שמעון בן

גמליאל, שאם נפל לאונסו, כגון מחמת הרוח, ולא נתכוון ליפול, אין זה גט, כדין בריא שאמר "כתבו" בלא לומר "תנו". אולם אם נפל בכוונה להמית עצמו, הרי זה גט, כדין היוצא להיהרג, שהוא טרוד, ומחמת כן לא סיים דבריו, שכן אף על פי שבשעה שאמר "כתבו" היה בריא, הוכיח סופו, שעלה לגג והפיל עצמו, על תחילתו, שהיה טרוד כמי שיוצא להיהרג.

< ומתחילה רצו להביא ראיה מהדין הזה לדברי רב שזבי, שלדעת רבן שמעון בן גמליאל, השוחט בסתם, ומפרש אחר כך שכוונתו לזרוק את הדם לעבודה זרה, הוכיח סופו, שגם השחיטה שבתחילה היתה על דעת כן.

- אולם דחו זאת, כי יתכן, שרק כשגם מתחילה יש אסמכתא להוכחה, כגון בזה, שגם מתחילה אמר "כתבו", יש לומר, שהוכיח סופו על תחילתו, שבאמת כן כוונתו היתה מתחילה לגרשה, אבל בזה, שתחילה שחט בסתם, ואין שום אסמכתא שגם בשעת השחיטה נתכוון לזרוק הדם לעבודה זרה, אין לומר שהוכיח סופו על תחילתו.

הכותב נכסיו לאחר ואמר הלה "אי אפשר בהם"

א. כתב שטר מתנה לחבירו, [כדי שיזכה במתנה בקבלת השטר], וכשבא למסור לו את השטר, אמר חבירו שאינו חפץ במתנה, לא זכה בה, משום שאי אפשר להקנות דבר לאדם נגד רצונו.

ב. אבל אם אחר שכבר קיבל את השטר, וזכה על ידי זה במתנה, אמר שאינו חפץ בה, לא ביטל את זכייתו, כי כבר נעשית שלו בשעה שקיבל את השטר.

ג. ואם הנותן זיכה את המתנה למקבל בפניו על ידי אדם שלישי, [כלומר שנתן את השטר לאדם אחר, על מנת שיזכה למקבל], ובשעה שהשלישי קיבל את השטר, המקבל שתק, ולאחר מכן כשבאו לתת למקבל עצמו את השטר, אמר שאינו חפץ במתנה,

לדעת חכמים – משעה שקיבל השלישי את השטר, כבר זכה בו המקבל, שהרי ראה ושתק, ודינו כדין ב'.

ולדעת רבן שמעון בן גמליאל – מאחר שבשעה שבאו לתת לו את השטר, אמר שאינו חפץ בו, הדבר מוכיח, שכבר מתחילה לא היה חפץ בו, ולכן לא זכה במתנה כדין א', כי אין מזכים לאדם נגד רצונו, ומה שמתחילה כשנתנו לשלישי את השטר לא אמר כלום, אינה הוכחה שהסכים לזכות במתנה, כי היה סבור שאין לו למחות, כל זמן שלא באים לתת לו עצמו, [והנכסים שייכים ליורשי הנותן].

< ומהדין הזה יש ראיה לדברי רב שזבי, שלדעת רבן שמעון בן גמליאל, השוחט בסתם, ומפרש אחר כך שכוונתו לזרוק את הדם לעבודה זרה, הוכיח סופו, שגם השחיטה שבתחילה היתה על דעת כן.

-

ישמעאל עובדי עבודה זרה שאינם אוכלים אלא בשר שחוטה, נתנו אילים לשוחטים ישראלים, ואמרו להם, אנו ניטול את הדם והחלב [לזרוק ולהקטיר לעבודה זרה], ואתם תיטלו את הבשר והעור בשכרם.

והתיר רב יוסף לטבחים לעשות כן, כי הלכה כרבי יוסי, שאין המחשבה הולכת אלא אחר השוחט, ומאחר שהשוחטים ישראלים, ואינם שוחטים לעבודה זרה, הבהמות מותרות.

-

כבר נתבאר, שלדעת רבי אליעזר, כל בהמה שיש בה לגוי חלק כלשהו, נאסרת בשחיטה, ואפילו ישראל שוחט אותה, כי המחשבה הולכת גם אחר הבעלים, וסתם מחשבת גוי לעבודה זרה.

וכשעדיין אין לגוי חלק בבהמה, אבל כבר שילם לשוחט על מנת שייתן לו בשר מבהמה שישחט.

- אם אין הישראל יכול לחזור בו, [כגון שהגוי אלים], נמצא שזכה הגוי בחלק מהבהמה והיא נאסרת.

- אבל כשהישראל יכול לחזור בו, לא זכה הגוי בחלק מהבהמה, והיא מותרת.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[פתרון לבעלי חשבונות מוגבלים](#)